

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра гражданского процесса и трудового права

НИКОЛАЕВА Анна Владимировна

ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ИНОСТРАННЫХ ЛИЦ В
ЦИВИЛИСТИЧЕСКОМ ПРОЦЕССЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Магистерская диссертация
(аннотация)

специальность 1-24 81 03 «Правовое регулирование внешнеэкономической
деятельности»

Научный руководитель
Белова Тамара Алексеевна
кандидат юридических наук,
профессор

Допущена к защите
«__»_____ 2014 г.
Зав. кафедрой гражданского процесса и трудового права
_____ И.Н.Колядко
кандидат юридических наук, доцент

Минск, 2014

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РАБОТЫ

Ключевые слова: иностранное лицо, национальный режим, процессуальная правоспособность иностранного лица, процессуальная дееспособность иностранного лица, международная подсудность, исключительная подсудность, пророгационное соглашение, консульская легализация иностранных официальных документов, апостиль, право пользоваться услугами переводчика, установление содержания норм иностранного права, право на надлежащее извещение, иностранный адвокат, консульское представительство, иммунитет.

Цель данной работы проанализировать положения гражданского и хозяйственного процессуального законодательства Республики Беларусь, в том числе содержащиеся в международных договорах Республики Беларусь, касающиеся рассмотрения и разрешения дел с участием иностранных лиц, выявить особенности правового положения иностранных лиц в гражданском (гражданском и хозяйственном) процессе Республики Беларусь, обратить внимание на проблемные аспекты рассмотрения и разрешения дел данной категории.

Объектом исследования являются процессуальные права и обязанности иностранных граждан, лиц без гражданства, иностранных юридических лиц, иностранных организаций, не являющихся юридическими лицами, иностранных государств, международных организаций и их представителей.

Предметом исследования выступают нормативные и теоретические положения, касающиеся вопроса процессуального статуса иностранных участников процесса при рассмотрении дел судами общей юрисдикции Республики Беларусь.

Основные результаты проведенного исследования представлены в виде предложений по совершенствованию законодательства Республики Беларусь. В частности, автором предложен новый подход к определению гражданской процессуальной право- и дееспособности иностранных лиц; сделан вывод о возможности определения международной подсудности не только в исковом, но и в иных видах производств, обращено внимание на необходимость более широкого включения в гражданское и хозяйственное процессуальное законодательство Республики Беларусь норм о представительстве иностранных лиц иностранными адвокатами; указано на необходимость разъяснения порядка обжалования судебного постановления, в случае, предусмотренном статьей 16 Конвенции о вручении за границей судебных и внесудебных документов по гражданским и торговым делам, а также

предоставления судам Республики Беларусь возможности вынесения судебного решения в отношении не явившегося ответчика и в тех случаях, когда извещение о вручении или доставке не было получено, вопросов природы консульского представительства и его прекращения, правового положения иностранных государств, международных организаций и их представителей в гражданском и хозяйственном процессе Республики Беларусь (необходим единый подход к определению понятия «государство», форме и содержанию отказа от иммунитета, разграничению деятельности государства как суверена и как участника частноправовых отношений, последствия несоблюдения норм об иммунитете); высказано мнение по вопросу о формах уполномочия на отказ от иммунитета.

Новизна исследования состоит в том, что автором определены существенные различия правового положения иностранных лиц в цивилистическом процессе Республики Беларусь по сравнению с национальными субъектами, проанализирован вопрос права иностранных лиц на судебную защиту, дана оценка положений законодательства Республики Беларусь, доктринальных источников и судебной практики, а также выявлены существующие проблемы, возникающие при рассмотрении и разрешении дел с участием иностранных лиц, предложены способы преодоления и устранения пробелов действующего законодательства Республики Беларусь. Полученные в ходе исследования результаты могут быть использованы в правоприменительной практике, а также при совершенствовании законодательства Республики Беларусь.

Логика построения структуры магистерской диссертации обусловлена темой магистерской диссертации. Работа состоит из введения, трех глав (первая глава и вторая главы включают по два параграфа), заключения и списка использованных источников. Общий объем работы составляет 107 страниц.

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА ПРАЦЫ

Ключавыя словы: замежная асоба, нацыянальны рэжым, працэсуальная праваздольнасць замежнай асобы, працэсуальная дзеяздольнасць замежнай асобы, міжнародная падсуднасць, выключная падсуднасць, прарагацыйнае пагадненне, консульская легалізацыя замежных афіцыйных дакументаў, апастыль, права карыстацца паслугамі перакладчыка, ўстанаўленне зместу нормаў замежнага права, права на належнае паведамленне, замежны адвакат, консульскае прадстаўніцтва, імунітэт.

Мэта дадзенай работы прааналізаваць становішча грамадзянскага і гаспадарчага працэсуальнага заканадаўства Рэспублікі Беларусь, у тым ліку якія змяшчаюцца ў міжнародных дагаворах Рэспублікі Беларусь, якія датычацца разгляду і вырашэння спраў з удзелам замежных асоб, выявіць асаблівасці прававога становішча замежных асоб у цывілістычным (грамадзянскім і гаспадарчым) працэсе Рэспублікі Беларусь, звярнуць увагу на праблемныя аспекты разгляду і дазволу спраў гэтай катэгорыі.

Аб'ектам даследавання з'яўляюцца працэсуальныя правы і абавязкі замежных грамадзян, асоб без грамадзянства, замежных юрыдычных асоб, замежных арганізацый, якія не з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі, замежных дзяржаў, міжнародных арганізацый і іх прадстаўнікоў.

Прадметам даследавання выступаюць нарматыўныя і тэарэтычныя палажэнні, якія тычацца пытання працэсуальнага статусу замежных удзельнікаў працэсу пры разглядзе спраў судамі агульнай юрысдыкцыі Рэспублікі Беларусь.

Асноўныя вынікі праведзенага даследавання прадстаўлены ў выглядзе прапаноў па ўдасканаленні заканадаўства Рэспублікі Беларусь. У прыватнасці, аўтарам прапанаваны новы падыход да вызначэння грамадзянскай працэсуальнай права- і дзеяздольнасці замежных асоб; зроблены вывад аб магчымасці вызначэння міжнароднай падсуднасці не толькі ў іскавай, але і ў іншых відах вытворчасцяў, звернута ўвага на неабходнасць больш шырокага ўключэння ў грамадзянскае і гаспадарчае працэсуальнае заканадаўства Рэспублікі Беларусь нормаў аб прадстаўніцтве замежных асоб замежнымі адвакатамі; паказана на неабходнасць тлумачэння парадку абскарджання судовай пастановы, у выпадку, прадугледжаным артыкулам 16 Канвенцыі аб ўручэнні за мяжой судовых і пазасудовых дакументаў па грамадзянскіх і гандлёвых справах, а таксама прадстаўлення судам Рэспублікі Беларусь магчымасці вынясення судовага рашэння ў дачыненні да адказчыка, які не з'явіўся, і ў тых выпадках, калі паведамленне

аб ўручэнні або дастаўцы не было атрымана, пытанняў прыроды консульскага прадстаўніцтва і яго спынення, прававога становішча замежных дзяржаў, міжнародных арганізацый і іх прадстаўнікоў у грамадзянскім і гаспадарчым працэсе Рэспублікі Беларусь (неабходны адзіны падыход да вызначэння паняцця «дзяржава», формы і зместу адмовы ад імунітэту, размежавання дзейнасці дзяржавы як суверэна і як удзельніка часнаправавых адносін, наступствы невыканання норм аб імунітэце); выказана меркаванне па пытанні аб формах ўпаўнаважання на адмову ад імунітэту.

Навізна даследавання складаецца ў тым, што аўтарам вызначаны сутнасныя адрозненні прававога становішча замежных асоб у цывілістычным працэсе Рэспублікі Беларусь у параўнанні з нацыянальнымі суб'ектамі, прааналізавана пытанне права замежных асоб на судовую абарону, дадзена ацэнка палажэнняў заканадаўства Рэспублікі Беларусь, дактрынальных крыніц і судовай практыкі, а таксама выяўлены існуючыя праблемы, якія ўзнікаюць пры разглядзе і вырашэнні спраў з удзелам замежных асоб, прапанаваныя спосабы пераадолення і ліквідацыі прабелаў дзеючага заканадаўства Рэспублікі Беларусь. Атрыманыя ў ходзе даследавання вынікі могуць быць выкарыстаны ў правапрымяняльнай практыцы, а таксама пры удасканаленні заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Логіка пабудовы структуры магістарскай дысертацыі абумоўлена тэмай магістарскай дысертацыі. Праца складаецца з ўводзін, трох глаў (першая глава і другая глава ўключаюць па два параграфы), заключэння і спісу выкарыстаных крыніц. Агульны аб'ём працы складае 107 старонак.

GENERAL CHARACTERISTIC OF MASTER'S THESIS

Keywords: the foreign person, national regime, procedural capacity of the foreign person, legal capacity of the foreign person to sue, the international jurisdiction, exclusive jurisdiction, the prorogatory agreement, consular legalization of foreign official documents, an apostille, the right to use a translation service, ascertainment of the content of the foreign rules, the right for the proper notice, the foreign attorney, consular mission, immunity.

The purpose of this master's thesis is to analyse rules of the civil and economic procedural legislation of the Republic of Belarus, including rules of trial and decision cases in which foreign persons participates contained in international treaties of the Republic of Belarus, to find out peculiarity of a legal status of foreign persons in civil (civil and economic) process of Republic of Belarus, to pay attention to problem aspects of trial and decision of this category of cases.

Procedural rights and duties of foreign citizens, stateless persons, foreign legal entities, the foreign organizations, which aren't legal entities, the foreign states, the international organizations and their representatives – are the object of the master's thesis.

The normative and theoretical regulations concerning a question of the procedural status of foreign participants of process while trial by Belarussian courts general jurisdiction – are the subject being analysed in master's thesis.

The main results of the master's thesis are presented in the form of suggestions for improvement of the legislation of Republic of Belarus. In particular, the author offered a new approach to the definition of legal capacity of foreign persons; author conclude about the possibility of determination of the international jurisdiction not only in adversary proceeding, but also in other types of litigation proceeding, author draw attention to necessity of inclusion of rules on representation of foreign persons by foreign attorneys in the civil and economic procedural legislation of the Republic of Belarus more widely ; it is indicated the necessity of an explanation of an order of the appeal of court judgement in the case provided by article 16 of the Convention on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil and Commercial Matters, and also granting possibility of rendering a decision by default of defendant and when the notice on delivery wasn't received, questions of the nature of consular mission and its termination, legal status of the foreign states, international organizations and their representatives in civil and economic process of the Republic of Belarus (uniform approach to concept «state» definition, form and content of waiver of immunity, differentiation of activity of the state as sovereign and as participant of the private

law relations, a consequence of non-compliance of rules about immunity is necessary); the opinion on authorization forms on refusal of immunity is expressed.

Novelty of master's thesis consists in defined by author essential differences of a legal status of foreign persons in civil process of the Republic of Belarus in comparison with national subjects, the matter of law of foreign persons on judicial protection is analyzed, the summing up of provisions of the legislation of the Republic of Belarus, doctrinal sources and judicial practice is given, and also the existing problems arising while trial and decision of cases with participation of foreign persons are revealed, ways of overcoming and elimination of gaps in the current legislation of the Republic of Belarus are offered. The results of master's thesis can be used in law-enforcement practice, and legislation development of the Republic of Belarus.

The logic of master's thesis's structure is caused by the subject of the master's thesis. Master's thesis consists of the introduction, three chapters (chapter 1 and 2 include two paragraphs), the conclusion and the list of the used sources. The total amount of work is 107 pages.